

..אני האיש היחיד בתבל שרץ את ריצת המרתון בבית הסוהר.

40 ק"מ. אחת לשבועיים. בתוך חצר מלבנית שהיקפה 40 מטר!"

מהסידרה, תעלומת האסיר X, שהתפרסמה בשני הגיליונות הקודמים. סיפוריו של מרדכי קידר, רעיונותיו, אופן ההתבטאות שלו ויכולת הישיבה שלו, מצביעים אולי יותר מכל עדות אחרת על דמותו של האיש, שעמד לפני 17 שנה במרכזו של סערה מיסטרית והתובע כיום את הזכות לחשוף את מסך הסודיות מעל פרשתו.

הדברים המתפרסמים להלן הם קטע מהרצאה שנשא מרדכי קידר כחוג לפילוסופיה של הד"ר משה קרוי באוניברסיטת ת"א לפני מיספר חודשים, כמה חודשים אחרי ששחרר מכלא רמלה. העולם הזה מפרסם את הדברים כלשונם, בשפת הדיבור, תוך השלמות קלות בידי, משום שיש בהם כריזמה את התמורה שהתחוללה באישיותו של מרדכי קידר במשך שנות מאסרו. פרק זה הוא חלק

בחצר האחרית

של הדמוקרטיה

מהם, לך כזה, שודד צעיר — שודדים הם בדרך-כלל במצב טוב — אומר לי: „אתה יודע מוטקה, שבע שנים היית שם לבד בבידוד, אתה יודע לאיזה מסקנה הגעתי? אם אתה עשית את זה שם בצלילה, אני במדור הכללי אעשה את זה בשחיתותי!“

משוגע צועק מהחלונות

אני צריך למצוא, מתוך ניסיוני, מה החשיבות שהיתה לי לגבי האנשים שם, אני חושב שזה מתבטא במילה „אפשרי“. היות שאני מתעניין בפילולוגיה ואני חושב שיש לזה קשר, אסביר לכם מה המשמעות של המילה „אפשרי“.

אפשרי זה מה שניתן לפיתרון. רק שמשבשים את השפה. בשנים האחרונות שמעתם שצה"ל עושה אפילו את הבלתי-אפשרי — אז מבלי לפגוע בכבודו של צה"ל — אתם מבינים שהשימוש הזה בלשון הוא גרוע שבגרועים. הוא משבש את החשיבה, אם בן-אדם חושב שהוא יכול לעשות גם מה שלא ניתן לפיתרון, או יכול להיות שהוא לא ימצא את הפיתרון, גם אם הוא ישנו.

הלךח שלי היה ש„זה אפשרי“. מי שינתח את זה, יגיע למסקנה שאם זה אפשרי בתנאים של רמלה, זה בוודאי ובוודאי אפשרי בתנאים של תל-אביב. השאלה היא: כמה מוכנים להשקיע?

אני מדבר רק בשמי. שילמתי בעד זה כמה שנים טובות ואני לא מצטער על אף אחת מהן. כשהיו אומרים לי: „שמע מוטקה, אתה הרי אוהב חיים, למה לך את כל זה? תגיד להם מה שהם רוצים, תחתום להם על זה ותצאו!“ הייתי עונה בפשטות: „אתם מבינים, אני מתגלח בכל בוקר ואני אוהב לראות את הפרצוף שלי בראי. זה לא הולך. זה עניין שביני לבין עצמי.“

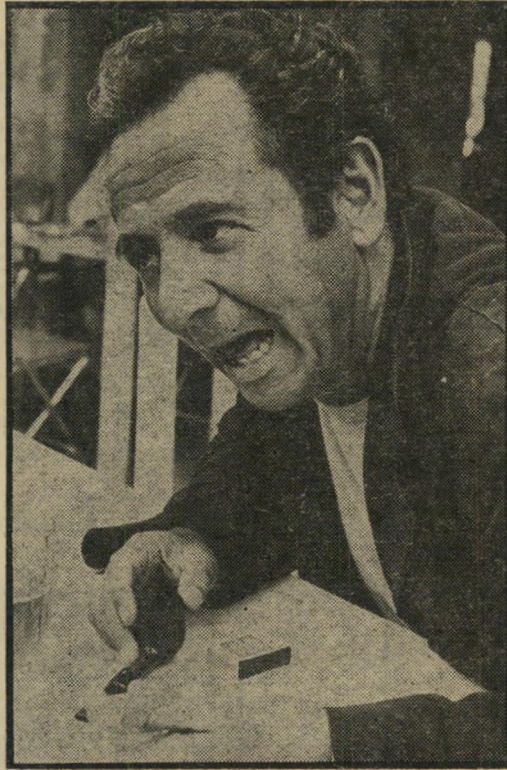
מכניסים איש לצינוק, וצינוק זה חדר בגודל של מיטת-יחיד, עם שוליים, שכשאתה מרים את היד אתה יכול לנגוע בתיקתה. יש שמה ארבעה חורים לאיחודור ומלפנים יש דלת מסורגת. הסמכות של מנהל בית-הסוהר היא להכניס אסיר לצינוק ל-14 יום וגם זה לסירוגין ובמקוטעין — שיבעה ימים ושיבעה ימים. מוציאים ליום איחודור ומחזירים את האסיר לשם.

איתי הכניסו מהיום הראשון לשם. ל-180 יום. האספקט לא היה מימשטי. לגבי אלה שעשו זאת הניחו אותם בצד. יבוא יומם, זאת פרשה שלא הסתיימה. התשובה שלי בפנים היתה: נו, מוטקה זה יוצא-מתכלל, וזהו זה! מה שאני מנסה להעביר לכם זה: מה זה? מה פירוש להיות בתנאים כאלה? אתה מנסה לומר לעצמך: אתה יכול לצעוק „חי וקיים!“ ודבר לא ישתנה.

פעם נתנו לי לצאת קצת לחלון ושמה, דרך המיסדרון, קצת יותר רחוק, אסירים דיברו דרך החלונות ושמה באיזור היה נחמן פרקש. הוא ניסה להתעניין בפילוסופיה. כמו שאני יושב ליד החלון הוא שואל אותי, מי זה ניטשה? אני מסביר לו, ובדיוק עובר שוטר. אני מתחיל לצעוק „מיטשרה!“ והוא שואל אותי מה אני צועק? אמרתי לו: „רצייתי להדגים לך שאתה יכול לצעוק פה „חי וקיים!“ ומיטשרה עוברת בחוץ וזהו: „משוגע הבן-אדם, צועק מהחלונות!“

עיקרון הפילים המאולפים

אם שואלים בוודאי: ובכן, או מה אתה עושה שם? אספר לכם מה אחרים עושים. יש כאלה שדופקים

„ההיגיון שלהם שונה משלי“

זו או אחרת בתנאים רגילים. אחרי הכל, הסיכויים קלושים שאתם תשבו 17 שנה בבית-סוהר, או שבע שנים בתא מבודד.

אני חושב שהקשר הוא בזה אם נזהה מה זה בית-סוהר. בית-סוהר זה המקום הכי ממוסד במדינה, אם משהו יכול ליישם תיאוריה מסוימת בתנאים הממוסדים ביותר, אז מניח שבתנאים פחות ממוסדים זה תופס יותר קל, וזו המשמעות שד"ר קרוי רצה להעביר לכם באמצעותי. לגבי אני הייתי בחינת הוכחה מהלכת על שתיים. הוכחה למה? שזה אפשרי.

אתן לכם דוגמה. נניח שנכנס אסיר חדש לבית-סוהר כזה, והוא גידון למאסר-עולם. זה איום נורא. הוא פשוט צריך להתחיל לחבר מילים חדשות. עכשיו, כשהוא רואה אסיר כמוני מהלך שם, או אני הקונקרט, כי הכל הרי מרוחף. אז אולי יקרה גם. גם בן-אדם שהולך אל הגיליון טינה מהרהר, אולי יקרה משהו בדרך ותוא לא יגיע לשם. אז כשאסיר בא למקום כזה, הקירות והסוהרים, ואפילו המדים — הופכים את בית-הסוהר למוחש.

וכשמצביעים בפניו על איש כמוני ואומרים לו: האיש הזה נמצא כאן 17 שנה, או מהסיפורים של האנשים שהתקברו אלי אני יודע שהניסיון שלהם הוא שצמרמורת עוברת בם. זאת אמרת שלגביהם זה לא איזה חלום-בלהות שיחלוף, זה קונקרט.

ככה זה מתחיל. אבל יותר מאוחר יש ביניהם שקצת משתמשים בשיכלם. הם מסתכלים ומסתכלים ואומרים: זה אפשרי. הנה בן-אדם מהלך אחרי 17 שנה. או אחד

אני מרצה מקצועי, כך שנשאלת השאלה מה אני עושה כאן? ד"ר קרוי ביקש ממני שארצה שתי הרצאות. אחת על לשון ואחת על גוף. אבל זה לא מספיק שד"ר קרוי מבקש להרצות בפניכם. נשאלת השאלה, מה שיכנע אותי לעשות זאת?

ובכן, בחודש האחרון העברתי את רוב הזמן שלי במתיצת של הד"ר קרוי. בשבועיים האחרונים הוא כתב ספר. ספר ששמו חיים לפי השכל. הוא כתב אותו במשך שבועיים, לפני הצהריים. אחרי הצהריים היינו משוחחים. הוא היה כותב, ואני הייתי קורא. את ההקדמה הוא כתב בסוף. כשקראתי את זה, הסתבר שהוא הקדיש את הספר לי. פרצתי בצחוק.

לפני 14 שנה היה לי חבר, גם כן ד"ר לפילוסופיה. אלא שהד"ר ההוא עסק בפסיכולוגיה. הוא כתב ספר שהקדיש לי אותו, והשתמש בפאראפראזה של קנדי ש"ל „לניצחון אבות רבים ואילו הכישלון הוא יתום“. והוא הוסיף: „אהיה אני כוכי אבא לאותו יתום“. אתם מבינים איך אני נראה?

ד"ר קרוי צעיר ממני, אבל אותו ד"ר היה מבוגר ממני והיה קצת אבהי. קניתי עותק מאותו ספר, וכתבתי עליו בזה הלשון: „אם אבא בוחר להיות מאזוכיסט — האם חייב הבן להיות סאדיסט?“ ולסיכום הוספתי ש„מוטב להיות יתום צולח מאשר בן כושל“.

מכאן אתם יכולים להבין מדוע צחקתי. ד"ר קרוי כתב שהוא מקדיש את סיפורי לידיו מרדכי קידר. והוסיף שאלה שקראו את כמעין המתגבר ודאי תמהו אם יש אנשים כמו רוראק, היכולים לעמוד לפני סכנות וטבל ולא לוותר על תודעתם. לדעתו של ד"ר קרוי אני איש כזה.

מובן שאני צחקתי. כיוון שהד"ר לפילוסופיה, זה שעוסק בפסיכולוגיה, הקדיש ספר ל„כישלון“. אני הייתי אז בתא-בידוד בכלא רמלה. לא הצלחתי להסתגל לחברה, ולכן החזיקו אותי בתאי בידוד. ואילו הד"ר לפילוסופיה הקדיש ספר ל„ניצחון“.

זה אולי יסביר לכם מה אני עושה כאן. למה אני בא לומר לכם כמה דברים?!

הוכחה חיה לאפשרות

לפי זיהויו של הד"ר קרוי, אני עסקתי בשני אספקטים שאצל הסופרת איין ראנד הם אינם מצויים. אחד נוגע ללשון, ואחד נוגע לגוף. אלה מכם שקראו את הספרים שלי, יזכרו ששמה הגיבורים אינם עוסקים בספורט. הם גיבורים בלי לעשות ספורט. ובכל-זאת הם כולם בני כושר, והכל הולך להם.

האספקט השני נוגע ללשון. מי מכם שקרא את הקטעים שלה העוסקים באפיסטמולוגיה, או שמע את הרצאתו של ד"ר קרוי, ימצא כי חסר איוה-שהוא קשר בין לשון למציאות, חוץ מהקשר המופשט. זאת אומרת שלכל מושג יש הגדרה, ולכל הגדרה יש מקביל במציאות. אבל קשר יוחר קונקרטי, שאפשר לשים עליו את האצבע — חסר.

איך אני הגעתי לדבריה האלה? לא באופן אוטומטי. אני הושבתי 17 שנה בבית-סוהר, ברמלה. ואם אתם שואלים את עצמכם איך זה קורה, התשובה היא פשוטה: זו החצר האחרית של הדמוקרטיה. אתם מכירים את הפאסאדה. מזה ישתני 7 שנים בתא מבודד, וזוה חצי-שנה בצינוק.

מיסגרת הדיון היתה התנאים בבית-הסוהר ואיד בן-אדם עומד בהם. זה נוגע ליישומה של הפילוסופיה. אינו שלא תהיה, במציאות מסוימת.

מה עושה איש בתנאים לא רגילים? אתם יכולים לטעון שזה לא תופס. מה שחשוב הוא איך להיות לפי פילוסופיה